

גולדיץ

כמה דקות קודם הופעתו המרשימה בתוכנית הטלוויזיה עלי כותרת, אמר הסר **פר עמנו עזו**, כאשר נתבקש להגדיר את ראשיהממשלה המנוחה, גב' גולדיץ **מאיר**: "היא היתה שימחה דינאית של דור הנפילים!". בכינוס מועצת חברי המועצה לתרבות ולאמנות החדשה, ש- נערך בבניין וולר, ירושלים, העביר את זמנו הצייר וחבר-המועצה, **אברהם או"ם** פק ברישום דיוקנותיהם של שריהחינוך והתרבות **זבולון המר**, ומנהלת המור- צעה **לאה פורת**. כמה מישפטים שגיב- חרו למועצה הנ"ל, הציגו בפני השר ופקי- דתו כמה שאלות, שהעמידו בספק את הבסיס המישפטי של המועצה. בתגובה לשאלותיהם הבהירה הגברת פורת, שהי עניינים במועצה ימשיכו להתנהל כפי שהם התנהלו עד כה. ● שלושה מיליון ל"י ישראליות שאותן העניק המיליונר **משולם ריקהים** למוזיאון תל-אביב.

מרק שפם
משכורות לעובדים

לא יוצאו על רכישת תמונות, או עיסוק אמנותי כלשהו. לדיברי מנכ"ל המוזיאון, יוקדש הסכום כולו על "משכורות לעוב- דים ועל כל אותה מערכת של אחזקת בית...". האלמוני מאוניברסיטת תל- אביב, שלח מיכתב אנונימי, בגנותם של פרופ' **בנימין הרוזנבסקי** וד"ר **מנחם פרי**, עורך ס.קריאה, מתבקש להת- קשר לעורך מדור זה. ● על צמד מאמריה של ד"ר **מרגריטה פזי** שראו אור במר- ספי הסיפרות של הארץ ועל המישמר במלאת 10 שנים לפטירתו של עורך כתבי **פרנץ קפקא**, האינטלקטואל הפרגאי **מאכס ברוך**, הגיב איש תיאטרון תל- אביב, שביקש מידידו לקרוא את הנוסח, שבו פתח **עמוס קינן**, את גירסתו שלו להחיל האמין שוויק **לירוסלאב האשק** (הנוסח המיושן של מחזה זה, הוא של מאכס ברוך): "נערה יפה מטיילת ברחוב לבדה, איש צעיר מנסה לצוד אותה. צעיר חולמני עובר ברחוב. גבר אחר מעכב אותו: לאדיסלאב: שלום אדון קפקא! גמרת כבר את 'המישפט'? קפקא: כן. גמרת ומסרתי אותו למאכס...". בין הספרים אותם יסקור בעתיד הקרוב, עור- כו של מוסף הסיפרות של "הארץ" **ורם ברוזנבסקי**, ששב מטיוול בלונדון מצויים בין השאר: סיפור של **לכונאים**, "פר- שנות העצמית של קוואפס" וסיפור של **פול שארד**, "פיצצה של וון" — מחקרים בנאי-הגנים" ושני כרכי המ- סות של המשורר **ז.ה. אורן**. מידע נוסף, שהרשים את מר ברוזנבסקי בלונדון, היה הבמאי הפולני **בורובצ'אק**, שעליו כתב: "ייצג טיפוס המרשים אותי תמיד עמו- קות: דק ובעל תווים אציליים (בשקט) ראינו שהוא גבוה וצולע קלות הוא התמ- פוס המושלם של הפולני המערבי — מסוג אלה שהם האירופאים האחרונים מייצגים אחרונים של אירופה אריסטוק- רטית, מהודרת ומפנקת, שתקופת התמ- נים שלנו משמידה כמוהם בשינואה פרו- עה...".

חיבר בהיותו בכיתה ה"א. בבית-הספר של נהלל, בשנת תרפ"ה, שיר שראה אור ב- ספר נהלל ובו מציג המחבר את דיוקנו של המנהיג אחרי תבוסה, פתורו לתבוסה הנ"ל. הטראגי הוא, שכן הסתם, הסיבה שהביאה את דיין להשמיט שיר זה מסיפ- רו, ומהשתקפות התנ"ך בעיניו, נעוצה בעובדה, שכאשר הגיע דיין בסיגנת חייו, לתבוסה שאינה נופלת מתבוסתו של המלך שאול (1973) הוא לא אימץ את הפיתרון השאולי (ראה: אנתולוגיה ישראלית):

תולעי תרבות

פושט העורות

ד"ר אוריאל אופק עסק שנים רבות במחקרים עיוניים על סיפורת-הילדים, ו- מלבד כמה סיפוריילדים בינוניים למדי שחיבר במשך שנים רבות, שמו לא הוערך מעולם כסופר הראוי להתייחסות כלשהי מעבר למישורי הבינוניות של סיפורת זו. אלא שכישורים אלה בלבד, עמדו לו לד"ר אופק כדי שיזכה השנה במענק היצירה מטעם ראשיהממשלה.

בימים אלה ראה אור ספר, המעיד כאלף עדים על איכותו של ד"ר אופק החוקר כסופר לילדים. הספר הפשיטה הגדולה שלי היא אנדרטה להשחתת מוחות הנר- ער, ולספר שמדורו הספרותי, יכול להיות אדירוק אחד: מדור פשיטת העורות של הסיפורת הישראלית. במילים אחרות: ה- ספר האמור הוא כמו צל-צילו של פלגיאט לסיפורי חסמבה מאת **יגאל מוסקטוב**, שמראשית לא נמנו על העילית שבסיפורת הילדים העברית. סיפרו הנ"ל של אוריאל אופק, הוא ניסיון להיבנות בנייה סיפר- תית על סמך אסונותיהם של אחרים, מעין ספר-מלחמה בכריכה קשה לילדים רכים. הספר עוסק בילדים, שעוסקים הוא במעין פעולת אנטבה, תוך הטפה, בינות לשורות, למיליטריזם, ולפולחן צבאיות לאומי, ש- אינם מעשה חינוכי להתגדר בו בסיפורת הילדים.

גם גוף הסיפור עצמו, נקרא כחזרה, על כמה סיפרי אנטבה זולים, שראו אור במדור סיפורת הילדים בשנתיים האחרונ-

ד"ר אוריאל אופק
אנדרטה להשחתת מוחות

נות. בסיפרו זה מעיד ד"ר אוריאל אופק, שלא כל ד"ר לסיפורת ילדים הוא גם סופר לילדים, כפי שלא כל ד"ר לסיפורת למבוגרים יש בכוחו לכתוב ספר למבוג- רים.

ליסיום: החולצות המודפסות שהופצו בארץ אחרי פעולת אנטבה מרשימות עש- רת מוגנים מנסיונו הסיפורי והכושל הזה של ד"ר אופק. ובליבו של כתוב שורות אלה מקננת התחושה, שכתביהדי של ספר זה, הוא תחרות להענקת מענק היצירה של ראשיהממשלה לאופק. שניהם פשוט יאים זה לזה.

• אוריאל אופק, הפשיטה הגדולה שלי, הוצאת זמורה ביתן מודן, 149 עמוד- דים (כריכה קשה).

על קשר שוטף עם הקורא. ירתון היא מיסגרת מגוונת יותר. לא רק סיפורים, אלא גם מידע שוטף על מדע, ועל מדע כידיוני, מידע פופולארי יותר. במילים אחרות, הצגה מרתקת יותר של הנושא, הצגה שתמשיך ותעודד את הגל שבו התחילו המו"לים בשנתיים האחרונות לק- דם את הנושא הסיפורי הזה, עבור הקר- רא הישראלי.

החוויה הישראלית

איך נפל גיבורים

משה דיין, סופר ומחברם של כמה רבימכר שתורגמו לכמה לשונות (יומן מערכת סיני, אבני דרך) פורסם בחודש שעבר ספר חדש שרייעדו, תחת הכותרת לחיות עם התנ"ך.

משה דיין
הפתרון השאולי

אנתולוגיה ישראלית

מות שאול

מאת משה דיין:

כבר נטו צללי ערב ושאל עמד נשען על החרב, הוא עמד על הר ארצו. הוא עמד ליד פיגרי עמו, ומרחוק נראו המורים, ומרחוק, נראו האויבים. הוא ידע כי יפול בידי האויבים. הוא ידע כי יסבול עינויים. הוא ידע כי לבור ישלכוהו. הוא ידע כי לתופת יכניסוהו. ובעיקר הוא ידע כי יחולל כבוד עמו. והוא ידע גם כי יחולל כבוד ארצו. ולכן על חרבו נפל. וישכב בשדה חלל. — — — תרפ"ה, כיתה ה"א

סיפרו החדש של משה דיין, הוא ניסיון אישי של מחברו להבין את המציאות, תוך כדי הסתמכות על סיפורי התנ"ך. דיין מתאמץ למלא תיאורים תנ"כיים אור- טוביוגרפיים. את המלבנים שהמו"ל הותיר לו בספר, בינות לתצלומים המרהיבים, שצולמו בידי האמנית הבריטית **ג'מל'ה לוי**, שאיכותם ואמינותם הן מעל ומעבר לאיכות המלל והציטוטים שמר דיין שיר- בט ביניהם.

בדומה לסופרים רבים, המתמסרים לעת ויקנה לחיבור אוטוביוגרפיות, תוך ניסיון לפיות את חייהם, כן נוהג גם משה דיין, תוך שהוא משמיט מסיפרו זה, שיר שאותו

• משה דיין, "לחיות עם התנ"ך", הר- צאת עידנים, 298 עמודים בלוויית תצלומ- מים (מתכונת אלבונית בכריכה קשה).

שפרט לסיפור-העלילה של '1984' שהוא בשלעצמו מרתק, ישנו שם ממד נוסף, בעל משמעויות חברתיות. הספר הזה יצר אצלי נורמה חדשה, שהיקשתה עלי אחר- כך את הקריאה בספרים. במילים אחרות: היתה לי תקופת-יושב בקריאת ספרי מודע-בידיוני. מן הראוי להעיר, שאחד מ- מרכיבי היושב הזה, היה יובש אובייק- טיבי, וזאת מאחר שלא פורסמו בעברית ספרים שפאלה, יובש שנבע משמורות של מו"לים, שידעו כנראה על שמורות הקור- אים.

• אחרי מלחמת יום-הכיפורים גיליתי את ספריו של איזק אסימוב, שהתחילו לתרגם אותם לעברית. ספרים כ,אנוכי, הרובוט", "בארץ-הרובוטים", "מחר כפול תשע", התגובה המידית שספרים אלה עוררו בי, היתה להתחיל לחפש ספרים נוספים של מודע-בידיוני גם באנגלית, ה- תגובה השנייה היתה, ראשיתה של ה- תקרנות בבעיות מדעיות. איזק אסימוב אינו סופר גדול מן הבחינה הסיפרותית — ומעליו הם ספריו הוא בעצם הותם קריאים. הוא מדבר בהם על מונחים ש- ניים כמו על-הלל אי נרשאים של האמת הזמן במהירויות הקרובות למהירות-האור. אסימוב היה טוב בתור חניכה, ופתיה בכניסה שלי לנרצא זה. אחריו המשכתי בקריאה, וגיליתי, שהתחום הסיפורי הזה הרבה יותר רחב. גיליתי בהדרגה, שהחל היות-רחוק בספרות המודע-הבידיוני, זו הסיפורת שאינה עוסקת כלל בתחומים ה- טכניים. ספר כמו "קץ הילדות" של ארתור ס. קלארק, הוא ספר שביסודו, עקרונות חישוביים ומחשבתיים, וניסיון סיפורתי לסכל בבעיות הסיבה לקיומו של המור- האנושי, כאשר רק הכלים הסיפוריים מוכנסים על האמצעים הטכניים ומדע- בידיוניים, המחוברים מיסגרת לסיפור עצמו. ספר אחר, "עיר" של קליפורד סימאק, הוא לבד מהעובדה שהוא ספר מרתק, הוא ספר העוסק עיסוק נוקב בבעיות חבר- תיות של תקופתנו, ושוב בכלים של מדע- בידיוני, המעניקים לספר ממד של צבע ועניין שקשה לראותם מרגלים באמצעים סיפורתיים אחרים. ספר נוסף ומעולה, הוא, "פני מועדות לכוכבים" מאת אלפרד הכסטר, ספר המלמד אותנו מה קורה, כא- שר כתבים ספר הרפתקאות בסיגנון ה- מדע-הבידיוני, ספר שתוצאתו, היא הע- מדה בצל של הסיפורת הכלשית המקור- בלת.

• אם לשוב לאיזק אסימוב, הרי ש- פורסם הטריולוגיה שלו, "המוסד" בעיב- רית, הוא יסוד איתן להמשכיות שנוצרה עכשיו בעברית בנושא סיפורי זה. "ה- מוסד" מהווה ניסיון לתאר את תולדות האנושות באמצעים סיפורתיים של מדע- בידיוני. כל יחידה בטריולוגיה הזאת, מת- ארת שלב בתולדות-האנושות, ולא תמיד כהתאם לסדר-הכרונולוגי, כמקובל. כל יחידה בטריולוגיה הזאת, מתארת שלב בתולדות-האנושות, ולא תמיד כהתאם לסדר-הכרונולוגי, כמקובל. שלב אחד ל- דגמה הוא השילפון באמצעות הדת, כא- שר הדת היא אצל אסימוב, דת-המודע, אי דת האמצעים הטכניים. שלב נוסף: העידן שבו נשלטת הגלסיה כירי הסר- חרים. והרי למדני בשיעורי ההיסטוריה בכית-הספר שהאנושות עברה בעבר תקי- פות זהות. ספר נוסף שתפס לו אחיזה כאחרונה בארץ, הוא, "חולית" מאת פרנץ הרברט, שבמהלכו נוצרת מעין הגדה (סאנה) של עולם השונה במהלכו ותיפ- קודיו במהלכי האנושות עד כה. אימוב, שה ושמ ישנם בספר סמנים כרי השל- כה, אלא שהעיקרון המנחה את "חולית" מוצי בתיאור עולם, המתפסק כהתאם ל- מערכת ערכים מיוחדת במינה, כמו הא- להת המיו, או בנייתמותה עצמוהם בני- לתפקד ולפעול כמחשבים.

• בעיקבות הגאות העצומה של פיר- סומים בואגר הסיפורות של המודע-הביד- יוני בשנתיים האחרונות, בתרגומם לעב- רית, הרגשתי, ביחד עם כמה חברים, שסיפרות זו זקוקה גם לכתביעת, שיעזור כפיתוח האופקים החדשים שניפתחו בפני האות העיבודית. או, במילים אחרות, נוצר צורך בהוצאת ירחון בנושא זה. כאשר ברוך, שההבדל בין ירחון מזה, לבין ספר, הוא בכך שפורמאט העיתון הוא מאדיום חם יותר מאשר הספר, מאדיום השומר

• ספריו של איזק אסימוב ראו אור בעברית בהוצאת "מסדה".
• שני הספרים הנ"ל ראו אור בסידרת המדע הבידיוני של הוצאת עם עובד.